

למידה מרחוק בחירום בעת סגירת מוסדות חינוך בעקבות התפרצות נגיף הקורונה

כחלק מן המאמץ לבלימת התפשטות נגיף הקורונה בישראל, נסגרו בתי-הספר במערכת החינוך החל מיום 13 במרץ 2020. ב-15 במרץ 2020 הוחלט גם על סגירת גני-הילדים, מעונות היום ומסגרות החינוך המיוחד. על רקע הודעות אלה ולקראת דיון הוועדה המיוחדת להיערכות מערכת החינוך והחינוך המיוחד, לרבות לשנת הלימודים הבאה, בנושא "הלימוד המקוון - תכנים, קשיים ומשוב" יוצג להלן מידע עדכני ותמציתי על סגירת מוסדות החינוך במדינות שונות בעולם ועל השימוש של מערכת החינוך בישראל ושל מערכות חינוך ברחבי העולם בלמידה מרחוק בהתמודדות עם משבר נגיף הקורונה.¹

בין הממצאים המרכזיים במסמך זה:

- ❖ כ-186 מדינות בעולם ובהן כ-1.5 מיליארד תלמידים נסגרו בתי הספר במדינה בעקבות התפרצות נגיף הקורונה. לסגירת בתי הספר השלכות חמורות על התלמידים ובני משפחותיהם, ובהן: הפרעה לרצף הלימודי וחשש לעלייה בנשירה ובניתוק מלימודים.
- ❖ שימוש בלמידה מרחוק בזמן סגירת מוסדות החינוך מאפשר שמירה על הרצף הלימודי והפחתת הפגיעה בשגרת הלימודים של התלמידים לצד מתן מענה רגשי לתלמידים וקיום מסגרת חברתית-חינוכית תומכת. מנגד הוא מעלה קשיים ובעיות מהותיות הקשורות בהעצמת אי-השוויון בין תלמידים, זאת הן בהקשר של פער דיגיטלי והן בהקשר של פערים בתמיכה וביכולת של הורים לסייע לילדיהם. ארגונים בין-לאומיים העוסקים בחינוך, בהם ארגון ה-OECD ואונסק"ו, המליצו לשקול את הסיכונים לפגיעה באוכלוסיות החלשות ביותר ואת האמצעים להתמודד עמם בעת סגירת בתי ספר והפעלת למידה מרחוק בשעת חירום.
- ❖ במערכת החינוך קיימים נהלים מוסדרים להפעלת מוסדות חינוך בשעת חירום ובתוך כך למידה מרחוק מקוונת. נהלים אלה מגדירים את תפקידיהם של הגורמים השונים במערכת החינוך ובמוסדות החינוך בשעת סגירת בתי ספר בחירום. עם זאת, הם אינם מתייחסים בפירוט למענה לאוכלוסיות מוחלשות במצב זה.
- ❖ סמוך למועד סגירת בתי הספר ב-15 במרץ 2020 החל לפעול מערך למידה מרחוק מקוון בבתי הספר בישראל. הלמידה מרחוק כוללת מערכת שידורים לאומית בעברית ובערבית לצד העברת תכנים ומשימות על ידי מורים באמצעות כלים ופלטפורמות דיגיטליות שונות. על פי נתוני משרד החינוך, בשבוע שבין ה-15

¹ תודה לחוקר מרכז המחקר והמידע של הכנסת אסף ויינגר על עזרתו בכתיבת המסמך.

ל-19 במרץ עשו שימוש בתוכן הדיגיטלי שהציע המשרד כ-718 אלף תלמידים בממוצע מדי יום, ובשבוע שבין ה-22 ל-26 במרץ (שבמהלכו הופסקה הלמידה מרחוק בחינוך היסודי) – כ-386 אלף תלמידים מדי יום. במערכת השידורים הלאומית היו בממוצע כ-344 אלף צפיות מדי יום.

❖ עם זאת, מנתוני משרד החינוך לא ברור מה שיעור התלמידים שמתתפים בלמידה מרחוק מקרב התלמידים באוכלוסיות ומגזרים שונים, כיצד ניתן מענה לאוכלוסיות אלה, לרבות תלמידים ועובדי הוראה שאין להם נגישות לאינטרנט ולאמצעים אחרים הנדרשים ללמידה מקוונת מרחוק, במסגרת מערכת הלמידה מרחוק של משרד החינוך, וכיצד פועל המשרד למניעת הגדלת הפערים במערכת החינוך כאשר בתי הספר סגורים. מרכז המחקר והמידע של הכנסת ערך בדיקה ראשונית של המדיניות ביחס ללמידה מרחוק בעת סגירת בתי הספר בעקבות התפרצות נגיף הקורונה בכמה מדינות בעולם. מן המידע שנאסף עולה כי כמעט כל המדינות שבדקנו פרסמו הנחיות לשמירת הרצף החינוכי בעת סגירת בתי הספר אך יש דגשים שונים בהקשר זה. במדינות אחדות דוגמת הולנד, פינלנד, אירלנד וכמה ממדינות ארצות הברית, האחריות על שמירת הרצף החינוכי מוטלת על צוותי ההוראה של בתי הספר ולעיתים ניתנת להם גמישות רבה ביישומה בהתאם לתפיסה שלהם לגבי צרכי הלמידה של תלמידיהם והמשאבים העומדים לרשותם בהקשר זה. במדינות אחרות בהן סין ובריטניה הלמידה מרחוק נעשית או מתוכננת להיעשות בהכוונה מרכזית יותר ומעורבותם של צוותי ההוראה בבית הספר פחותה.

1. סגירת מוסדות חינוך ברחבי העולם²

על-פי נתוני אונסק"ו – ארגון החינוך, המדע והתרבות של האו"ם, נכון ל-25 במרץ 2020, 186 מדינות ברחבי העולם הודיעו על סגירה מלאה של מוסדות החינוך, 8 מדינות נוספות בהן ארצות הברית, קנדה, רוסיה, אוסטרליה וברזיל, הודיעו על סגירה מקומית של מוסדות חינוך במדינה.

רוב המדינות שהודיעו על סגירת מערכות החינוך עשו זאת סמוך למועד שבו הודיעה על כך ישראל, בין ה-15 ל-18 במרץ. סגירת מוסדות החינוך משפיעה על כ-1.5 מיליארד תלמידים ברחבי העולם (שהם כ-87% מן התלמידים בעולם), בהם כ-2.3 מיליון תלמידים בישראל (החל מגני הילדים ועד לתיכון).³

השלכות סגירת מוסדות החינוך

על-פי אונסק"ו, בין ההשלכות העיקריות של סגירת מוסדות חינוך:⁴

- **הפרעה לרצף הלימודי** – מטבע הדברים ההשלכה הראשית היא פגיעה בשיגרה הלימודים של התלמידים במוסדות החינוך. חסרונות הפרעה זו נוטים להיות גבוהים יותר בקרב תלמידים מקבוצות אוכלוסייה שאפשרויות הלמידה החוץ בית-ספרית שלהם מצומצמות יותר.
- **חשש לעלייה בנשירה ובניתוק ומלימודים** – האתגר הכרוך בהחזרתם של תלמידים המצויים בסיכון לנשירה לביקור סדיר ומעורבות בלימודים מתעצם במקרה של הפסקה ארוכה במהלך שנת הלימודים.

² UNESCO, [COVID-19 Educational Disruption and Response](#), Last update: March 29th, 2020.

³ אונסק"ו מפרסם מידע גם בנוגע לסגירת מוסדות להשכלה גבוהה (ועל-תיכונית), אשר הלומדים בהם אינם נכללים בנתונים שלעיל.

⁴ UNESCO, "[Half of world's student population not attending school: UNESCO launches global coalition to accelerate deployment of remote learning solutions](#)", March 18th, 2020.

בתוך כך מצוין כי מוסדות החינוך מספקים לעתים קרובות סביבה מוגנת לילדים ונוער בסיכון, ובהיעדרה גובר סיכון זה.

- **פערים באופן ההתמודדות של הורים עם ניהול משימות לימודיות והפעלת למידה מרחוק** עבור ילדיהם, הבאים לידי ביטוי בייחוד בהורים עם רקע השכלתי נמוך יחסית.
- **פער דיגיטלי המשתקף ברמת נגישות שונה לפורטלים חינוכיים ולאמצעי למידה טכנולוגיים**, הן ברמת המידע על זמינותם של אמצעים אלה והן ברמה הטכנית (למשל: קיומו של חיבור אינטרנט יציב, מחשב עם יכולת ביצוע פעולות אינטראקטיביות שונות ועוד).

2. למידה מרחוק בחירום בעת סגירת מוסדות חינוך בעקבות המשבר

למידה מרחוק היא למידה המתרחשת במרחב הדיגיטלי באמצעות כלי תקשורת שיתופיים שונים בליווי והנחיית המורים ובלמידה עצמאית. בשעת חירום המחייבת סגירת מוסדות החינוך השימוש בלמידה מרחוק מאפשר שמירה על הרצף הלימודי והפחתת הפגיעה בשגרת הלימודים של התלמידים לצד מתן מענה רגשי לתלמידים וקיום מסגרת חברתית-חינוכית תומכת. מנגד הוא מעלה קשיים ובעיות מהותיים הקשורים בהעצמת הפערים בין תלמידים, זאת הן בהקשר של פער דיגיטלי והן בהקשר של פערים בתמיכה וביכולת של הורים לסייע לילדיהם.

גופים לשיתוף פעולה בינלאומי בתחום החינוך, בהם ה-OECD ואונסק"ו מצביעים על כך שלצד ההזדמנויות שמצב הלמידה מרחוק בחירום עשוי להציע לרפורמות בשיטות הלמידה, ישנם אתגרים ואף סיכונים הטמונים במצב זה, ובמיוחד הגדלת הפערים הקיימים בין תלמידים ממעמדות כלכליים, קבוצות אוכלוסייה ומגזרים שונים.

ארגון ה-OECD כותב בפרסום מן ה-23 במרץ כי המשבר חושף ומגביר את חוסר השוויון הקיים במערכות חינוך – החל מגישה לאינטרנט מהיר ולמכשירי קצה הנדרשים ללמידה מקוונת, דרך הסביבה התומכת שנדרשת על מנת להתמקד בלמידה ועד לפערים באיכות המורים וההוראה. הוא קורא לשיתוף פעולה בינלאומי, שימוש בטכנולוגיות למידה והעצמת עובדי ההוראה בכדי למתן את השפעות המשבר, במיוחד עבור התלמידים החלשים ביותר ובני משפחותיהם.⁵

ארגון אונסק"ו מדגיש אף הוא כי הבידוד וסגירת בתי ספר מעצימים את הפערים וחוסר השוויון הקיימים במערכות החינוך וכי תלמידים מאוכלוסיות מוחלשות פגיעים במיוחד להשלכות המשבר שכן בנוסף לאובדן הזדמנויות ללמידה, נמנעת מהם לעיתים קרובות גישה לארוחות המוצעות במסגרת מערכת החינוך והם נתונים ללחץ כלכלי וחברתי מוגבר. על פי הארגון, בעת סגירת בתי ספר, חיוני לשקול את הסיכונים שבהחרפת הפערים ולהתמודד עמם, לרבות באמצעות:

- התמודדות עם הפער הדיגיטלי כולל נגישות לטכנולוגיה, מוכנות מורים וקשר בין הורים לבית הספר;

⁵ Andreas Schleicher, Director, OECD Directorate for Education and Skills, [How can teachers and school systems respond to the COVID-19 pandemic? Some lessons from TALIS](#), OECD Education and Skills Today, March 23, 2020.

- תכנון פתרונות למידה מכילים הנותנים מענה לצרכים של כלל הלומדים, ובמיוחד תלמידים עם מוגבלויות ולקויות למידה שעשויים להתקשות במיוחד בלימוד עצמאי ומרחוק. רצוי לשקול לאפשר הזדמנויות מינימליות ללמידה בכיתה בקבוצות תלמידים קטנות עבור תלמידים הנזקקים לכך במיוחד;
 - הבטחת אספקת ארוחות לתלמידים נזקקים גם כאשר בתי הספר עצמם סגורים.⁶
- להלן ננסה לבחון האם וכיצד מתמודדת מערכת החינוך בישראל עם אתגרים אלה ונביא כמה דוגמאות למעבר ללמידה מרחוק בעת סגירת בתי ספר בשל התפרצות נגיף הקורונה במערכות חינוך בעולם.

3. למידה מרחוק בחירום במערכת החינוך בישראל

3.1 רקע ומדיניות

על רקע התמודדות מדינת ישראל עם מצבי חירום ביטחוניים, קיימת במערכת החינוך בישראל תפיסה מגובשת וסדורה של השימוש בלמידה מרחוק בחירום. תפיסה זאת מבוססת על ההנחה כי מחוייבות בתי הספר לתלמידים קיימת, ביתר שאת, בשעת חירום וכי יש חשיבות רבה בשמירת הקשר בין המורה לתלמידים דווקא בזמנים שבהם לא ניתן להגיע לבית הספר.

חוזר מנכ"ל משרד החינוך מינואר 2019 בנושא נוהלי שעת חירום במערכת החינוך עוסק, בין השאר, בהפעלת בתי הספר כמרכזי למידה לשעת חירום לרבות באמצעות למידה מקוונת מרחוק באמצעות האינטרנט. על פי החוזר "למידה מקוונת היא אמצעי נוסף המאפשר למערכת החינוך להפעיל את התלמידים מרחוק, כאשר אינם בבתי הספר, באמצעות אתרי האינטרנט הבית-ספריים". החוזר מצייין כי ההנחיות והמידע הנוגעים ללמידה בשעת חירום יועלו לאתר משרד החירום בשעת חירום, לצד חומרי למידה והפגה מטעם המזכירות הפדגוגית בהלימה לשכבות הגיל, שיסייעו למורים ולתלמידים בקיום שגרת למידה גם בעיתות חירום. ומנחה את בתי הספר לפעול ליצירת תקשורת מקוונת ולמידה במרחב הכיתתי המקוון שיופעלו גם במקרה חירום, כולל פעולות כגון: שיח עם התלמידים ופעילות הפגתית באמצעות קבוצת דיון סגורה או כלי חלופי לתקשורת מקוונת, הפניית התלמידים לביצוע משימה המופיעה במרחב הלמידה הכיתתי. כן נקבעו בחוזר הכנות ללמידה מרחוק לרבות הקמת פורטל בית ספרי ושימוש בו בעת הלימודים הסדירים וביצוע תרגילי למידה מרחוק.⁷

בהמשך לכך פרסם משרד החינוך, סביב ראשית שנת 2020, נוהל מפורט המסדיר את הלמידה מרחוק בשעת חירום: "[חירום בזמן אמת – נהלים והנחיות להתנהלות ולמידה מרחוק בחירום](#)". מטרת הלמידה מרחוק בחירום על פי הנוהל, הן מתן מענה לצרכים השונים במערכת החינוך באמצעות הסביבה המקוונת במצב חירום בו נמנע מהלומדים להגיע לבית הספר, לרבות נתינת מענה רגשי לתלמידים, שמירת קשר עם מוסדות חירום ותומכת, מתן מענה מיידי ורלוונטי למצוקות ולחששות העולים כתוצאה ממצב החירום והחל מן היום השלישי למצב החירום – קיום פעילויות לימודיות וחברתיות מובנות ומונחות כתחליף ללימודים בכיתה.

⁶ Stefania Giannini, UNESCO Assistant Director-General for Education and Suzanne Grant Lewis, UNESCO-IIEP Director, [Three ways to plan for equity during the coronavirus school closures](#), World Education Blog, March 25th, 2020.

⁷ חוזר מנכ"ל משרד החינוך, [נוהלי שעת חירום במערכת החינוך](#), כ"ו בטבת תשע"ט, 3 בינואר 2019

הנוהל מגדיר את תפקידיהם של גורמים שונים בתוך מוסדות החינוך: מנהלי בתי ספר, מחנכי הכיתות והמורים המקצועיים בזמן למידה מרחוק. בין השאר, נדרש מנהל בית הספר לדאוג כי המערכת הבית ספרית תפעל באופן סדיר ולקיים שגרת למידה גם כאשר הלימודים אינם מתקיימים בבית הספר או בכיתה. על המחנך מוטלת החובה לניהול הקשר עם התלמידים בעת שגרת לימודים בחירום תוך דגש על החשיבות של שמירת הקשר הרציף עם ההורים והתלמידים לצורך מעקב אחר התנהלות הלמידה ושימור הקשר בין התלמידים באמצעות הפעלות חברתיות.

נהלי משרד החינוך בנושא למידה מרחוק בחירום מתייחסים באופן מוגבל מאוד למענה הנדרש לתלמידים מאוכלוסיות שונות והפערים בין תלמידים בנגישות לאמצעים טכנולוגיים הנדרשים ללמידה. בחוזר מנכ"ל משרד החינוך שצוטט לעיל מצוין כי בעת הפעלת בית הספר כמרכז למידה גמיש "בית הספר יביא בחשבון צרכים מיוחדים של קבוצות תלמידים שונות, כגון תלמידי החינוך המיוחד, תלמידים עולים, תלמידים מתקשים וקבוצות אחרות." אך ללא הנחיות ברורות כיצד עליו לעשות זאת.⁸ על פי הוראות נוהל "חירום בזמן אמת" על המנהל באמצעות מחנך הכיתה למפות את הנגישות של תלמידים לתקשורת אינטרנט עם תחילת שנת הלימודים ולתת מענה לתלמידים שאינם מקושרים לרשת האינטרנט באמצעות ציוותם לחברים על פי קריטריון של סמיכות אל מקום המגורים או שימוש במרכז למידה אזורי – ספרייה, מתנ"ס וכד'. נהלים אלה חלים ככלל על כל מוסדות החינוך במערכת החינוך, לרבות החינוך החרדי והערבי, אך אין בהם התייחסות ייעודית למענים הנדרשים לאוכלוסיות אלה.

במסגרת ההיערכות לשעת חירום המוסדרת בנהלים אלה קיים משרד החינוך תרגיל כלל ארצי ללמידה מרחוק בחירום בשבוע שבין ה-1 ל-5 במרץ 2020.⁹ תוצאות התרגיל לא פורסמו.

3.2 למידה מרחוק בחירום בעת סגירת מוסדות חינוך בשל נגיף הקורונה

כאמור, ב-13 במרץ 2020 הוחלט לסגור את כלל בתי הספר במערכת החינוך וב-15 במרץ הוחלה ההחלטה גם על גני הילדים והמסגרות לחינוך מיוחד.¹⁰ עם ההחלטה על סגירת בתי-הספר התבקשו הצוותים החינוכיים להמשיך ולספק מענה לימודי ורגשי לתלמידים על-מנת לשמור על הרצף הלימודי. על-פי ההנחיות שפרסם משרד החינוך למנהלי בתי-הספר, על המנהלים הוטל לדאוג להפעלה של שגרת למידה מרחוק וזאת באמצעות שימוש בכלים טכנולוגיים שונים שהמרכזי שבהם הוא מרחב לימוד כיתתי, אשר באמצעותו יועברו לתלמידים תכנים ומשימות לביצוע.¹¹ כן פורסמו הנחיות הנוגעות ללמידה מרחוק לתלמידי חינוך מיוחד¹² ולתלמידים בסיכון.¹³

⁸ חוזר מנכ"ל משרד החינוך, [נוהלי שעת חירום במערכת החינוך](#), כ"ו בטבת תשע"ט, 3 בינואר 2019

⁹ משרד החינוך, פורטל עובדי הוראה, [למידה מרחוק בשעת חירום-תרגיל ארצי](#), תאריך כניסה: 23 במרץ 2020.

¹⁰ צו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש) (הגבלת פעילות מוסדות חינוך) (הוראת שעה), תש"ף-2020

¹¹ משרד החינוך, פורטל מוסדות חינוך, ["למידה מרחוק לתלמידי בתי-הספר"](#), תאריך כניסה: 18 במרץ 2020; שמואל אבואב, מנכ"ל משרד החינוך, [אגרת למנהלי בתי-הספר](#), 14 במרץ 2020.

¹² רינה כהן, מדריכה ארצית לתקשוב בחינוך המיוחד ומימי פלצי, מפקחת, המינהל הפדגוגי אגף חינוך מיוחד, למידה מרחוק בשעת חירום – שירותי תקשוב ותוכן דיגיטלי – תלמידים עם צרכים מיוחדים, 15 במרץ 2020.

¹³ חיים מויאל, מנהל אגף לחינוך ילדים ונוער בסיכון, המינהל הפדגוגי, משרד החינוך, [הפעלת מענים בזמן חירום – אגף א' חינוך ילדים ונוער בסיכון](#), 15 במרץ 2020.

בבתי-ספר רבים אכן החלה בימים שלאחר סגירת בתי הספר הפעלתה של למידה מרחוק בחירום תוך העברת תכנים ומשימות כיתתיים מטעם מורי בית-הספר, לצד תכנים נוספים אותם סיפק משרד החינוך. על פי משרד החינוך הלמידה מרחוק כוללת שימוש בכלים שונים לרבות מפגשי למידה סינכרוניים של המורה וכיתתו; מרחבי למידה דיגיטליים; תוכן דיגיטלי הכולל משימות למידה בהיקף של 80% מתחומי הדעת, יחידות תוכן וספרים דיגיטליים ומשימות אוריינות מתוקשבת בתחומי שפה, מדעים, אדם וסביבה וגיאוגרפיה; תוכנות לניהול פדגוגי ומערכת שעות בית ספרים, שיעורים פרטיים ברשת, קורסים ללמידה עצמית, הרצאות מומחים, ועוד. מנתונים שנמסרו על ידי משרד החינוך עולה כי **בשבוע שבין ה-15 ל-19 במרץ עשו שימוש בתוכן הדיגיטלי כ-718 אלף תלמידים במוצע מדי יום ובשבוע שבין ה-22 ל-26 במרץ (שבמהלכו הופסקה הלמידה מרחוק בחינוך היסודי) – כ-386 אלף תלמידים מדי יום.**¹⁴

במקביל השיק משרד החינוך מערכת שידורים לאומית בעברית ובערבית שבמסגרתה משודרים מדי יום באתר משרד החינוך ובערוצי הטלוויזיה תכנים המותאמים לתוכניות הלימודים במקצועות הלימוד ובשכבות הגיל השונות לפי מערכת שעות קבועה. השידורים מופעלים מ-24 אולפנים – אולפן לכל שכבת גיל בשפות עברית וערבית באמצעות מורים מנוסים בתחומי הדעת החל מ-8:00 בבוקר ועד לאחר הצהריים. לתלמידים הניגשים לבגרות במקצועות הבחירה קיים מערך שידורים נוסף במקצועות הבחירה – "צו 8 חינוכי". החל מן ה-29 במרץ צפויה הפעלתם של 12 אולפנים נוספים המיועדים לגיל הרך. על פי משרד החינוך **בין ה-15 ל-26 במרץ היו במוצע כ-344 אלף צפיות בשידורים מדי יום.**¹⁵

בשבועיים שמאז סגירת מוסדות החינוך התרחשו שינויים תכופים במדיניות משרד החינוך בכל הנוגע למחויבות מורים להוראה מרחוק מביתם בעקבות סיכומים שונים שהושגו בין הסתדרות המורים ומשרדי החינוך והאוצר. שינויים אלה גרמו לחוסר ודאות ועוררו ביקורת ציבורית קשה בעניין זה. החל מן ה-26 במרץ, לאחר כשבוע של הפסקת ההוראה מרחוק של עובדי הוראה חברי הסתדרות המורים, מחוייבים כלל עובדי ההוראה בהשתתפות בהוראה מרחוק מביתם. עובדי הוראה חברי הסתדרות המורים יידרשו להשיב תשעה ימים במהלך חופשת הקיץ¹⁶ ועובדי הוראה חברי ארגון המורים יידרשו לתגבר תלמידים שניגשים למבחני בגרות ומבחני גמר בחינוך המקצועי גם למבחנים שיתקיימו אחרי סיום שנת הלימודים. הסכמים אלה תקפים עד לסיום חופשת הפסח במוסדות החינוך – ה-16 באפריל 2020.¹⁷

נציין כי על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בכ-24% ממשקי הבית עם ילדים בישראל אין אינטרנט וב-15.7% ממשקי הבית אין מחשב ביתי.¹⁸ 21.7% מבין משקי הבית היהודיים אינם מנויים על אינטרנט לעומת כ-51%

¹⁴ משרד החינוך, מינהל תקשוב ומערכות מידע, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 29 במרץ 2020.

¹⁵ משרד החינוך, מינהל תקשוב ומערכות מידע, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 29 במרץ 2020.

¹⁶ הסתדרות המורים, [חוזרים ללמידה מרחוק](#), 25 במרץ 2020.

¹⁷ ארגון המורים, [ממשיכים ללמד מהבית](#), יום ב' 23.3.2020.

¹⁸ נתוני סקר הוצאות משק הבית לשנת 2017 בתוך הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [לקט נתונים לרגל יום הילד הבין-לאומי 2019](#), הודעה לעיתונות, ירושלים, כ' בחשוון תש"ף, 18 בנובמבר 2019.

ממשקי הבית הערבים, ופערים דומים נמצאו בהקשר של בעלות על מחשב ביתי.¹⁹ ממדיניות משרד החינוך בעניין הלמידה מרחוק לא ברור כיצד ניתן מענה לאוכלוסיות שונות, לרבות תלמידים ועובדי הוראה שאין להם נגישות לאינטרנט ולאמצעים אחרים הנדרשים ללמידה מקוונת מרחוק, במסגרת מערכת הלמידה מרחוק של משרד החינוך וכיצד פועל המשרד למניעת הגדלת הפערים בין אוכלוסיות שונות. בהקשר של החינוך החרדי נמצא כי ניתן לקיים למידה מקוונת בשלושה מתווים על פי אפיון בית הספר והתשתיות הקיימות: תשתית מקוונת לתלמידים ולמורים, תקשורת במייל או מרחב למידה טלפוני. אך לא ידוע עד כמה נעשה שימוש במתווים השונים על ידי בתי הספר והאם פתרונות אלה מיושמים גם בקרב אוכלוסיות נוספות.²⁰

על פי נייר עמדה של ועדת המעקב לענייני החינוך הערבי קיימים חסמים מהותיים הפוגעים בזכות התלמידים הערבים ללמידה מרחוק. להערכת הכותבים כמחצית מן התלמידים הערבים לא מחוברים בצורה רציפה ללמידה מרחוק ובאזורים מסויימים הלמידה מרחוק לא מתקיימת כלל. זאת בין השאר, על רקע היעדר תשתיות, מחסור במכשירי קצה מתאימים וחוסר יכולת של הורים לסייע לילדיהם בלמידה.²¹ יו"ר איגוד מנהלי מחלקות החינוך ברשויות המקומיות ציין כי אף שמערך הלמידה מרחוק פועל ומשרת תלמידים רבים תוך עבודה מאומצת של עובדי ההוראה, אין מענה מוסדר מטעם משרד החינוך לתלמידים מאוכלוסיות מוחלשות ולאלו שאין להם נגישות ללמידה מקוונת ורשויות מקומיות הפועלות בהקשר זה עושות זאת באופן מקומי ולעיתים תוך היעזרות בתרומות.²²

4. למידה מרחוק בחירום במדינות העולם

כאמור, סמוך למועד שבו נסגרו מוסדות החינוך בישראל קיבלו החלטה דומה מדינות רבות בעולם. חלק גדול ממדינות אלה החלו במקביל בהפעלת למידה מרחוק בחירום לתלמידיהן.

ארגון אונסק"ו המנהל מעקב אחרי סגירת בתי ספר במדינות העולם בעקבות התפשטות נגיף הקורונה פרסם סקירה המסכמת את אופן ההתמודדות של מערכות חינוך בעולם עם סגירת בתי ספר בעקבות התפשטות נגיף הקורונה ומציגה קווים משותפים כלליים להתמודדות זאת:

- התמקדות בהבטחת רצף חינוכי ובמניעת הפרעות ללמידה ככל הניתן, זאת תוך פתיחת פלטפורמות ללמידה מרחוק או התבססות על מודלים קיימים של למידה מרחוק בשילוב רמות וסוגים שונים של טכנולוגיות. כמעט כל המדינות מעודדות מורים וצוותי חינוך לתמוך בתקשורת עם תלמידים והוריהם באמצעים טכנולוגיים לצד העברת תכנים ומשימות בכלים שונים. במדינות אחדות מועברים תכנים חינוכיים באמצעות הטלוויזיה ואמצעים המוניים נוספים.
- אחד האתגרים המרכזיים בהקשר של למידה מקוונת הוא שוויון ההזדמנויות בין תלמידים. בין הפעולות שנוקטות מדינות שונות בהקשר זה: חלוקת או השאלת מכשירי קצה לתלמידים נזקקים, הצעת חבילות אינטרנט במחירים מוזלים, מתן אפשרות לתלמידים לקבל חומרי למידה מודפסים ועוד.

¹⁹ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בעלות על מוצרי בידור ותקשורת, לפי קבוצת אוכלוסייה ורמת פריפריאליות של יישוב המגורים, 2017, בתוך: [פני החברה בישראל מס' 11](#), פרק 2, עמ' 124

²⁰ משרד החינוך, [נוהל למידה בחירום/מחוז חרדי תש"פ](#), כניסה ב-29 במרץ 2020.

²¹ ועדת המעקב לענייני החינוך הערבי, [החינוך הערבי בצל משבר הקורונה](#), 25 במרץ 2020.

²² אבי קמינסקי, יו"ר איגוד מנהלי מחלקות החינוך ברשויות המקומיות, שיחת טלפון, 29 במרץ 2020.

- התאמת לוח הבחינות ולוח השנה האקדמי לרבות קביעת ימי לימודים בחופשת הקיץ.
- הבטחת אספקת ארוחות לתלמידים נזקקים והמשכת תכניות הזנה בבתי ספר באמצעים שונים דוגמת חלוקת ארוחות לבתי תלמידים או מתן מענקים לקניית מזון למשפחות שנעזרו בתכניות אלה.
- התמודדות עם האתגר של הקלת העול על ההורים, באמצעות הצעת תמיכה של הצוות החינוכי בבתי ספר ולעיתים השארת מספר קטן של בתי ספר פתוחים על מנת לתת מענה לילדים שלא ניתן לטפל בהם בבית ומתן אפשרות, אם הדבר ניתן, לביקורי בית של מורים אצל תלמידים.
- התייחסות גם לבידוד החברתי ולהשפעתו על מצבם הנפשי של תלמידים. בחלק מן המדינות מוצע סיוע פסיכולוגי וקו חם לתלמידים המעוניינים בכך.

להלן נביא כמה דוגמאות להפעלת מערכות למידה מרחוק במערכות חינוך בעולם: סין, אסטוניה, איטליה, הולנד, פינלנד, בריטניה וכמה מדינות בארה"ב (וירג'יניה, קליפורניה ומדינת וושינגטון). כפי שנראה להלן, כמעט כל המדינות שבדקנו פרסמו הנחיות לשמירת הרצף החינוכי בעת סגירת בתי הספר אך יש דגשים שונים בהקשר זה. בעוד במדינות אחדות דוגמת הולנד, פינלנד, אירלנד וכמה ממדינות ארצות הברית האחריות על שמירת הרצף החינוכי מוטלת על צוותי ההוראה של בתי הספר ולעיתים ניתנת להם גמישות רבה ביישומה בהתאם לתפיסה שלהם לגבי צרכי הלמידה של תלמידיהם והמשאבים העומדים לרשותם בהקשר זה, במדינות אחרות בהן סין ובריטניה הלמידה מרחוק נעשית או מתוכננת בהכוונה מרכזית יותר ומעורבותם של צוותי ההוראה בבית הספר פחותה. במדינות אחדות ובמיוחד מדינות ארצות הברית, מוקדשת תשומת לב מיוחדת לצורך במענה שוויוני ובתי הספר נדרשים להיות מסוגלים לספק למידה מרחוק לכלל תלמידיהם תוך התייחסות למשאבים ולאמצעים הטכנולוגיים שעומדים לרשות התלמידים.

לפני פירוט המידע יש לסייג כי במדינות שונות הסמכויות בדבר פעילות מערכת החינוך מצויות בידי רמות שונות של השלטון (מדינתי, מחוזי, מקומי וכד') ולכן עשויים להיות הבדלים מהותיים במדיניות בעניין למידה מרחוק בחירום בתוך אותה מדינה. בנוסף, כמו בישראל גם במדינות אחרות שהחליטו לסגור את מוסדות החינוך מתרחשים כל העת שינויים במדיניות בעניין הלמידה מרחוק בחירום וביישומה ועשוי כמובן להיות פער בין ההנחיות ליישומן בפועל. במידת האפשר נעדכן את המסמך ככל שיימצא בידינו מידע נוסף בעניין זה.

סין

ב-27 בינואר 2020 הודיע משרד החינוך הסיני כי הוא משעה את פתיחת סמסטר האביב בגני הילדים, בבתי הספר ובמוסדות להשכלה גבוהה וכי תאריך הפתיחה החדש ייקבע על ידי ממשלי החינוך המקומיים בכפוף להנחיית הרשויות. במהלך חופשת החורף על בתי הספר לספק כלים מתאימים לתלמידיהם על מנת לאפשר להם למידה מהבית.²³

²³ Ministry of Education, The People's Republic of China, [MOE postpones start of 2020 spring semester](#), press release, January 29, 2020.

כדי לסייע לתלמידים להמשיך בלימודיהם מהבית, הודיע משרד החינוך ב-31 בינואר כי יפתח בעבור תלמידים בכיתות א' עד י"ב "כיתת ענן אינטרנטית לאומית", המאפשרת לימודים מרחוק במגוון תחומי לימוד. הלימודים המקוונים יתבססו על ספרי הלימוד הנפוצים בסין. בנוסף, רשת הטלוויזיה החינוכית של סין תשדר את השיעורים הרלוונטיים, לצורך מתן שירותי חינוך לתלמידים מאזורים כפריים ומרוחקים שאין להם חיבור לאינטרנט. על פי הודעת המשרד הפלטפורמה הדיגיטלית תחל לפעול ב-17 בפברואר, המועד שבו אמורים היו לחזור בתי הספר מחופשת החורף.²⁴

במסמך של הבנק העולמי על השימוש בטכנולוגיות למידה בהיקף רחב בתוצאה מסגירת מוסדות חינוך כתגובה למגפת הקורונה מובאת סין כדוגמה לשימוש מוצלח בלמידה מקוונת במצב זה. על פי כותבי המסמך, יכולתה של סין לעשות שימוש בלמידה מרחוק מושפעת מכמה מאפיינים של מערכת החינוך בסין: תמיכה ממשלתית קודמת בדיגיטציה של חומרי למידה, רמה גבוהה של בעלות על מכשירים ונגישות לאינטרנט בין הלומדים במיוחד באזורים העשירים והעירוניים יותר של המדינה, החשיבות הגדולה שמיוחסת לחינוך בחברה הסינית ועל ידי משפחות בסין, קיומה של קהילה מקומית תוססת של חברות העוסקות בחינוך דיגיטלי רבות מהן בין הגדולות והמובילות בתחומן, מרכזיותן של גישות פדגוגיות שמטפחות שינון ולמידה עצמית שניתן לשחזר אותן בקלות יחסית באופן מקוון והניסיון שצברה סין בתחום זה בעת סגירת בתי ספר בזמן התפרצות מחלת ה-SARS לפני כשני עשורים.²⁵

איטליה

בצו שהוצא על ידי ממשלת איטליה ב-8 במרס ואשר תקף עד ליום ה-3 באפריל נקבעו צעדים דחופים להתמודדות עם משבר הקורונה. בצו נקבע בין היתר כי הפעילות במוסדות החינוך תושעה, והוא מטיל על מנהלי בתי הספר להפעיל למידה מרחוק, במשך תקופת ההשעיה, תוך שימת לב מיוחדת לצרכיהם של תלמידים עם מוגבלויות.²⁶ על-פי פרסום ה-OECD, תוכנית החירום המופעלת בתחום החינוך באיטליה כוללת הכשרות מקוונות למנהלים ולמורים בתחום הלמידה מרחוק.²⁷

²⁴Ministry of Education, The People's Republic of China, [MOE opens online learning platform to facilitate home study](#), press release, January 31, 2020.

²⁵ World Bank, [Remote Learning and COVID-19 - The use of educational technologies at scale across an education system as a result of massive school closings in response to the COVID-19 pandemic to enable distance education and online learning](#), revised draft: March 16th, 2020.

²⁶ Government of Italy, [Decree of the President of the Council of Ministers](#), 8 March 2020, Art. 2(m); Italian Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation, [FAQs on the Italian Government's #ImStayingHome Decree - Schools](#), March 14th, 2020.

אתר משרד החינוך האיטלקי, [הודעה בנושא למידה מרחוק](#), תאריך כניסה: 25 במרס 2020.

²⁷ OECD, [Education responses to covid-19: Embracing digital learning and online collaboration](#), March 23rd, 2020.

הולנד²⁸

ממשלת הולנד החליטה לסגור את בתי הספר ואת מרכזי הטיפול בילדים החל מתאריך 16 במרס ועד לתאריך 6 באפריל. משמעות הדבר היא כי לא יתקיימו לימודים בבתי ספר עבור רוב תלמידי החינוך היסודי והעל יסודי. עם זאת, בתי הספר ומרכזי הטיפול בילדים יישארו פתוחים עבור ילדים שהוריהם עובדים בתפקידים חיוניים, כגון שירותי בריאות, חינוך, משטרה, תחבורה ציבורית ושירותי כיבוי.

משרד החינוך וארגוני החינוך הגיעו להסכם לפיו מורים שאינם חולים יגיעו לעבודה ויהיו אחראים על התלמידים שהוריהם עובדים בתפקידים חיוניים. בנוסף, המורים יארגנו לימודים מרחוק עבור התלמידים שנמצאים בבית. בתי הספר יתנו עדיפות לתלמידים בחינוך העל-יסודי שמתכוננים לבחינות הגמר שלהם.

אסטוניה

ממשלת אסטוניה החליטה ב-13 במרס לסגור את כל מוסדות החינוך במדינה החל מה-16 במרס, למעט גני הילדים ובתי ספר לתלמידים עם צרכים מיוחדים שימשיכו להישאר פתוחים. ההחלטה על סגירת מוסדות אלה תתקבל באופן פרטני אך בכל מקרה מומלץ להורים להשאיר את הילדים בבית עד כמה שניתן. במקביל הוחלט כי יסופקו פתרונות למידה דיגיטאליים להוראה מרחוק. המצב יוערך מחדש בכל שבועיים ובמידת הצורך יוחלט על הארכת הלמידה מרחוק. טרם סגירת בתי הספר הונחו המורים והתלמידים להיערך להמשך הלמידה. כמו כן הונחו התלמידים לקחת הביתה את כל חומרי הלימוד הנדרשים להם לצורך למידה מרחוק.²⁹

אירלנד

ב-12 במרס ממשלת אירלנד הודיעה על סגירת בתי הספר, גני הילדים והמוסדות להשכלה גבוהה במדינה מה-13 במרס ועד ה-29 במרס.³⁰ ב-24 במרס הוארכה תקופת הסגירה עד ל-19 באפריל. על-פי הודעת משרד החינוך, על מנת לצמצם למינימום את השפעת המצב על ההוראה והלמידה יונחו כל בתי הספר להמשיך לתכנן שיעורים ובמידת האפשר לספק לתלמידים משאבי למידה מקוונים או שיעורים מרחוק. בתי הספר נדרשים להביא בחשבון כי יתכן ויש תלמידים שאין ברשותם ציוד המאפשר למידה מקוונת ועליהם להיערך בהתאם לכך. כמו כן, בתי הספר נדרשים

²⁸ Government of the Netherlands, [Temporary closure of schools and childcare centres in strategy to fight coronavirus](#), March 15th, 2020; [The approach to tackling coronavirus in the Netherlands](#), updated March 23rd, 2020.

²⁹ Republic of Estonia, Ministry of Education and Research, [The Government of Estonia: due to the risk of infection, schools will be moved to distance learning](#), 13 March 2020.

³⁰ Government of Ireland, Department of Education and Skills, [Covid-19 Statement from the Department of Education and Skills](#), 24 March 2020.

לתעדף שיעורי הכנה לתלמידים שעתידיים לגשת לבחינות בגרות.³¹ במכתב של שר החינוך האירי למנהלים ולמורים מן ה-25 במרץ נכתב כי לרציפות החינוך חשיבות קריטית במשבר זה עבור תלמידים בכל שלבי החינוך ומצופה מכל בתי הספר לוודא כי כלל הצוות החינוכי במוסד תורם ומחוייב למטרה זאת. אף כי בתי הספר סגורים בפני התלמידים, עובדי הוראה הנזקקים לגישה לכיתות, ציוד טכני או משאבי הוראה אחרים יכולים לשהות במבנה בית הספר כל עוד הם מצייתים לכללי משרד הבריאות.³²

פינלנד

מערכת החינוך בפינלנד היא מערכת מבוזרת בה מוענקת מידה רבה של אוטונומיה רבה לרשויות המקומיות ולבתי הספר. חוק החינוך הבסיסי בפינלנד רואה ברשות המקומית את 'ספק החינוך' (education provider) ומטיל עליה את עיקר האחריות לניהול בפועל של מערכת החינוך בתחומה.³³

בעקבות התפרצות נגיף הקורונה, ממשלת פינלנד המליצה לספקי החינוך לסגור את כל בתי הספר מה-18 במרס ועד ה-13 באפריל. הממשלה אימצה כמה המלצות מדיניות עבור גורמים המספקים שירותי חינוך בשלבי החינוך השונים. ביחס לבתי הספר היסודיים וחטיבות הביניים הומלץ שההוראה וההדרכה יאורגנו באמצעות סידורי למידה יוצאי דופן ושבתי הספר יקבלו ההחלטות על סידורים מיוחדים עבור כל תלמיד בנפרד. על אף האמור, בתי הספר יישארו פתוחים עבור תלמידים בכיתות גן ועבור תלמידים בכיתות א'-ג' שהוריהם עובדים בענפים חיוניים למשק. בתי הספר יישארו פתוחים גם עבור תלמידים בחינוך המיוחד, אם כי הממשלה ממליצה להשאירם בבית ככל שהדבר מתאפשר. אשר לבתי הספר העל יסודיים המליצה הממשלה שההוראה וההדרכה תסופק בדרכים אלטרנטיביות בצורה הרחבה ביותר האפשרית, ובכלל זה באמצעות למידה מרחוק, סביבות למידה דיגיטאליות ובמקרים נחוצים באמצעות למידה עצמאית.³⁴

בריטניה

ממשלת בריטניה הודיעה ב-18 במרץ על סגירת כל מוסדות החינוך במדינה החל מן ה-23 במרץ. מוסדות החינוך ימשיכו לתת מענה לילדים של עובדים חיוניים למאבק בהתפשטות הנגיף ולילדים מאוכלוסיות פגיעות לרבות תלמידים המטופלים על ידי שירותי הרווחה וילדים עם צרכים מיוחדים. במקרים אלה על המוסד החינוכי לשקול מה

³¹ Government of Ireland, Department of Education and Skills, [Covid-19 Statement from the Department of Education and Skills](#), 12 March 2020

³² Secretary General, Ireland Department of Education and Skills, [Letter to principals and teachers regarding continuity of teaching and learning](#), 25 March 2020.

³³ [Basic Education Act, 628/1998](#), Amendments up to 1136/2010.

³⁴ Ministry of Education and Culture, [Government policy recommendations for providers of early childhood education and care, pre-primary education, primary and lower secondary education, general upper secondary education, vocational education, higher education, liberal education and basic art education in order to slow down the spread of coronavirus infections](#), March 16th, 2020.

היא הדרך הטובה ביותר להבטיח את הטיפול בתלמיד ואת בטחונו והאם ניתן לספק חלק או כל השירותים החינוכיים בבית התלמיד.³⁵

משרד החינוך הבריטי לא פרסם הנחיות ברורות בדבר המשך רציפות ההוראה בעת סגירת בתי הספר. בהנחיות המשרד להורים צוין כי המשרד יפרסם בעתיד מידע נוסף על האופן שבו הוא מתכנן לתמוך בהורים ולסייע להם בחינוך ילדיהם בבית וכי הוא פועל עם שירות השידור הבריטי וגורמים נוספים על מנת לספק משאבים חינוכיים הנגישים לילדים בביתם.³⁶

ארצות הברית

כמעט כל המדינות בארצות הברית (מלבד מדינות מיין ואיווה שבהן יש סגירות בתי ספר מקומיות) סגרו את כלל בתי הספר במדינה לפרקי זמן של בין שבועות ספורים ועד לסוף שנת הלימודים על מנת להתמודד עם התפשטות נגיף הקורונה.³⁷

משרד החינוך הפדרלי לא הוציא הנחיות מדיניות מפורטות לגבי סגירת בתי ספר או למידה מרחוק בשעת חירום, אך הודיע כי לפי חוק על בתי ספר המקבלים תקצוב פדרלי לשמור על זכויותיהם של תלמידים ולהימנע מאפליית תלמידים עם מוגבלויות בעת סגירת בתי הספר והפעלת תכניות למידה מרחוק בחירום. המשרד הבהיר כי אין בהנחיות אלה בכדי למנוע אספקת שירותי למידה מרחוק.³⁸

יש הבדלים ניכרים בין מדינות שונות בכל הנוגע להפעלת למידה מרחוק עבור התלמידים, להלן כמה דוגמאות:

מושל מדינת **וירג'יניה** הודיע ב-23 במרץ על סגירת כל בתי הספר וגני הילדים במדינה עד לסוף שנת הלימודים. בתי הספר נדרשים להגדיר מהם התכנים שלא נלמדו לפני סגירת מוסדות החינוך ועומדות בפניהם מספר אפשרויות להשלים תכנים אלה: למידה מרחוק באמצעים דיגיטליים או אחרים, הוראה בחודשי הקיץ או שינוי תכנית הלימודים ולוח החופשות של שנת הלימודים הבאה. במידה ובתי הספר בוחרים בשימוש בהוראה מרחוק עליהם להבטיח כי מתן שירותי החינוך נעשה תוך שימת לב לשוויון בין התלמידים ותמיכה במגוון רחב של תלמידים והבטחת נגישות לטכנולוגיה ולחינוך ברמה גבוהה עבור התלמידים ובכללם תלמידים עם מוגבלויות ולומדי אנגלית. הנחיות משרד החינוך מעודדות את בתי הספר להתמקד בהענקת הכוונה להורים בארגון סדר היום של הילדים והצעת פעילויות לימודיות שיסייעו בהמשך חשיבה, למידה וחקירה עבור כלל התלמידים.³⁹

במדינת **וויסינגטון** הודיע מושל המדינה על סגירת בתי הספר וגני הילדים במדינה ועל איסור על הוראה פנים אל פנים החל מן ה-13 במרץ ועד ל-24 באפריל 2020 לפחות. בתקופה זאת בתי הספר נדרשים להמשיך ולהבטיח

³⁵ UK Department of Education, [Guidance for schools about temporarily closing](#), updated: 27th March, 2020

³⁶ UK Department of Education, [Closure of educational settings: information for parents and carers](#), updated: March 20th, 2020.

³⁷ Education Week, [Map: Coronavirus and school closures](#), Updated: March 27th, 2020.

³⁸ United States Department of Education, [Fact Sheet: Addressing the Risk of COVID-10 in Schools While Protecting the Civil Rights of Students](#), March 16th, 2020.

³⁹ Virginia Department of Education, [Guidance on Graduation Requirements, awarding of credits and continuity of learning](#), Superintendent's Memo 082-20, March 27 2020.

אספקת ארוחות בוקר וצהריים לתלמידים הנזקקים לכך, לגבש תכנית להענקת שירותי טיפול בילדים למועסקים בתחום הבריאות והחירום, להעביר לתלמידים בשנת הלימודים האחרונה את התכנים שהם נדרשים להם על מנת לעמוד בדרישות הסיום של מערכת החינוך, להציע הזדמנויות למידה לתלמידים ולהמשיך בתשלום שכרם של כלל העובדים.⁴⁰

באשר להבטחת רציפות הלמידה הנחה המפקח על החינוך כי אף שבתי הספר נסגרו על החינוך להמשיך וכי בתי הספר מצופים להתחיל במתן שירותי למידה מרחוק לתלמידים לכל המאוחר ב-30 במרץ 2020. עם זאת, על פי ההנחיות האופן שבו על בתי הספר לעשות זאת מבוסס על גמישות ותקשורת במקום על המדדים הרגילים שבתי הספר נמדדים לפיהם. על צוותי החינוך להעריך ולתכנן כיצד להיענות לצרכי הלמידה של התלמידים ולתמוך ברווחתם תוך התייחסות למשאבים ולטכנולוגיות שעומדים לרשות התלמידים. בין הקווים המנחים שפרסם המשרד בעניין זה: שימת התלמיד והקשר עמו ועם משפחתו במרכז; תכנון והצעת תכנים לימודיים במגוון דרכים הנגישות לכלל התלמידים, בחינה מתמדת של אפקטיביות הלמידה בכלים שונים וביצוע התאמות על פי התוצאות.⁴¹

ב-13 במרץ 2020 הורה מושל מדינת **קליפורניה** על סגירת מבני מוסדות החינוך במדינה עד להודעה חדשה כתגובה למגפת הקורונה. רשויות החינוך המקומיות ימשיכו להיות מתוקצבות בעת הסגירה הזמנית של בתי הספר כך שיוכלו להמשיך להעניק הזדמנויות חינוכיות ברמה גבוהה לתלמידיהם עד כמה שהדבר ניתן באמצעות למידה מרחוק ו/או למידה עצמאית, לספק ארוחות לתלמידים נזקקים ולשלם לעובדים. הנחיות משרד החינוך בדבר למידה מרחוק קובעות כי על רשויות החינוך המקומיות להתחיל באופן מיידי לגבש תוכנית ללמידה מרחוק עבור תלמידים ולהעניק הכשרה בעניין זה לעובדי ההוראה.

בנוסף ההנחיות מושם דגש רב על הבטחת שוויון ונגישות לכלל התלמידים. על רשויות החינוך המקומיות לשקול שימוש בלמידה מקוונת לצד אפשרויות ללמידה לא מקוונת כאשר הם מגבשים את תכנית הלמידה מרחוק. זאת תוך שימת לב לכך שלא לכל הילדים והמשפחות, ובפרט לילדים ולמשפחות בסיכון גבוה ביותר, יש גישה למכשירי קצה ולאינטרנט במהירות גבוהה וכי בתי הספר עשויים שלא להיות מסוגלים להיענות לצרכיהם של כל התלמידים באמצעות למידה מקוונת בלבד. בהתאם להיקף הנגישות של תלמידי למכשירי קצה ולאינטרנט בבית על רשויות החינוך המקומיות להעריך איזו אסטרטגיית למידה מרחוק/למידה מקוונת היא המתאימה ביותר לתלמידיהם ואילו צעדים עליהם לנקוט על מנת להבטיח גישה שווה לכלל התלמידים. עוד מצויין כי חוקת המדינה אוסרת על רשויות החינוך לחייב תלמידים לרכוש מכשירי קצה או גישה לאינטרנט כתנאי להשתתפות בלמידה.⁴²

⁴⁰ Washington Office of Superintendent of Public Instruction, [Letter to school district superintendents and labor leaders](#), March 17th 2020.

⁴¹ Washington Office of Superintendent of Public Instruction, [Guidance for Long-term School Closures as of March 23, 2020](#), March 23, 2020.

⁴² California Department of Education, [Distance Learning – part of the COVID-19 Guidance for K-12 Schools published on March 17, 2020](#)